

Verlag workshop Samenwerking Akkerbouw – Veehouderij

Op 3 maart 2022 heeft bij de [Boerderij van de Toekomst](#) in Lelystad de workshop Samenwerking Akkerbouw – Veehouderij plaatsgevonden. In totaal namen hier 23 personen aan deel. In dit verslag kunt lezen over de presentaties, de gesprekken en de afspraken.

Aanleiding

In het kader van de kringloopvisie wordt meerwaarde gezien in de samenwerking tussen akkerbouw/tuinbouw- en veehouderijbedrijven. Om dit uit te zoeken zijn pilots gestart in de experimenteergebieden en in het kader van de GLB-pilots. Ook is er een aantal lopende POP3-projecten op dit thema. In totaal gaat het om 15 projecten die met samenwerking plantaardig en dierlijk bezig zijn. Dit was de aanleiding voor de initiatiefnemers om deze workshop te organiseren.

Presentaties

Alle presentaties zijn in te zien via [deze link](#).

1. Pieter de Wolf en Theun Vellinga (beide WUR) gingen in op de echte en vermeende voordelen van samenwerken akkerbouw en melkveehouderij. Dit heeft volgens hen te maken met samenwerking en grondgebruik, maar niets met het sluiten van kringlopen.

Opvallend punt is dat bij de samenwerking tussen akkerbouwer en veehouder de totale organische stof op beide bedrijven gezamenlijk iets afneemt. Vraag uit de zaal kwam of er geen andere maatregelen mogelijk waren om dit nadeel op te heffen. Aandeel blijvend grasland heeft grote positieve invloed op organische stof. Overgang van gras naar een ander gewas of vernieuwen grasland zijn lastig en zorgt voor extra uitspoeling nitraat.

2. Tamar de Jager (LTO Noord) presenteerde de resultaten van het POP3-project [Proeftuin Vruchtbare Kringloop Zuid-Holland](#). In Zuid Holland is veel glastuinbouw. Vraag uit de zaal: is een combinatie/samenwerking van veehouder en glastuinbouwer ook denkbaar.
3. Paul Blokker (DLV-Advies) maakte ons deelgenoot van de leerervaringen van het POP3-project [Naar een toekomstbestendige landbouw in Zeeland](#). Het doel van dit deel van het project is dat akkerbouwer en veehouders dichterbij elkaar komen waardoor ze van elkaar begrijpen wat ze doen. Hierdoor gaan ze intensiever met elkaar gaan samenwerken en als een "gemengd" bedrijven opereren. Er zijn zes koppels in Zeeland. Samenwerking gedurende een heel rotatieplan (circa 5 jaar).
4. Dirk Keuper (CLM) vertelde over de resultaten van het afgeronde POP3-project [Samen werken aan de nutriëntenkringloop Kromme Rijnstreek](#). Samenwerking tussen veehouders en fruitteilers. Deze [video](#) werd getoond over de resultaten van dit project.
5. Sarah Westenburg (Boeren Natuur) [nieuwe GLB-pilots](#), die werken aan de thema's GLB, veenweide en kringlooplandbouw, waarvan er 4 ook specifiek kijken naar de samenwerking akkerbouw – veehouderij. Het doel van deze pilots is het verkennen hoe invulling kan worden gegeven aan een toekomstbestendige landbouw..
6. Martijn Buijsse (WUR) vertelde over de Pilots samenwerking akkerbouw en veehouderij [Pilots samenwerking akkerbouw en veehouderij](#) in de vijf experimenteelgebieden Kringlooplandbouw (PAVEx-K). In deze pilots staat de vraag centraal wat samenwerking Akkerbouw - Veehouderij extra bijdraagt aan de doelen van kringlooplandbouw. Dit ten opzichte van de individuele bedrijfsvoering

Gesprek

De deelnemers kwamen met de volgende vragen:

1. Door het beleid verandert de context. Wat is de impact voor de financiële aspecten in de samenwerking?
2. Verbinding van het thema met andere beleidsonderwerpen (o.a. KPI's, GLB/NSP)
3. Zijn er voorbeelden van samenwerkingen waar andere sectoren bij zijn betrokken: glastuinbouw, intensieve veehouderij
4. Gedeeld grondgebruik: hoe realiseer en scoor je verduurzaming binnen deze samenwerking?
5. Kringlopen sluiten door samenwerking dierlijk – plantaardig
6. Wat is de rol van de erfbetreiders?

Alleen de eerste vraag is aan de orde gekomen. De volgende opmerkingen zijn gemaakt over de financiële aspecten in de samenwerking:

- Wordt er financieel gerekend in de projecten? Ja, maar het is lastig. Wat is de referentie? Gesuggereerd wordt om scenario's te maken.
- Stuur op de duurzaamheidsprestaties, niet op de samenwerking
- Veel duurzaamheidsopgaven raken het grondgebruik.
- Wie wordt gestuurd? Individueel of de samenwerking?
- Wordt samenvoeging voor regelgeving een oplossing voor samenwerking?

Vervolg

Door de deelnemers wordt de wens geuit om een vervolg te geven aan deze workshop. Er was nog onvoldoende gelegenheid voor verdieping en bespreken vraagstukken. De volgende aandachtspunten werden meegegeven:

- Helder maken wat het doel is van de vervolgsessie

- Goed kijken wie je uitnodigt om het doel te bereiken
- Bereid de gesprekken voor, zodat er minder herhalingen van zetten zijn
- Probeer de vraagstukken te ondersteunen door cijfers
- Belangrijk te bespreken punt is het gevoerde beleid t.a.v. de samenwerking akkerbouw – veehouderij
- Bezoek aan één van de projecten kan deel uit maken van het programma.

Afspraak: de voorbereidingsgroep (Sarah Westenburg, Martijn Buijsse, Pieter de Wolf, Kees Anker), aangevuld met Jan de Wilt, denkt na over het vervolg.